

נהורא

אור העבודה
הפנימית כדרך
הבעש"ט הק

י"ל ע"י ממלכת "אש החסידות" העולמית

גליון פפ - פרשת שמיני-פרה תשפ"ב

הוקם לעיני הגה"צ רבי משה בן רבי יוסף זצ"ל אב"ד טורדא

נושאי השבוע ב"נהורא"

פרשת פרה

שואלן ודורשין בחסידות: נקודה לעבודה במשנתו של המגיד ממעזריטש

סדר ההשתלשלות

אש העבודה: סוד הארת ה'חלל הפנוי' עם 'קו' של אור אין סוף - על פי דרכי העבודה

האש והמדורה

תנו רבנן מעשה: התקרבותו לחסידות של הצדיק הפלאי רבי חיים חייקא מאמדרור

לו השי"ת. כי כל התוארים והגבולות הם מצד הגוף והנפש הטבעית אשר מהותה סוף וגבול, אבל הנשמה טהורה ופשוטה היא, ואין רצונה אלא לעשות רצון קונה.

ולכן לאחר שהנשמה נפרדת מן הגוף, נשאר הגוף למטה, ומטמא בדרגה הגבוהה ביותר - 'אבי אבות הטומאה', משום שהוא המתנגד הגדול ביותר נגד הביטול של הנשמה האלוקית. 'טומאה' הוא מלשון אטימות וטמטום, הסתר והעלם, והנוגע במת נדבק בטומאה חמורה זו, ולכן אסור לו להכנס לבית המקדש ששם שורה אור של ביטול מוחלט, בחינת כריעה והשתחוויה.

אדם כזה שנטמא בטומאת מת אין לו טהרה עד שלוקחים בהמה, פרה אדומה, ושורפים אותה כליל. נוטלים עץ ארז ואזוב ושני תולעת הרומזים למידת השפלות והביטול, ומשליכים אל תוך שריפת הפרה. בכך לוקחים את הישות של הגוף הבהמי ושורפים ומבטלים אותה כליל.

ואיתא בספ"ק **כתר שם טוב** (אות שצג) **"נודע מה שאמר הבעל שם טוב ז"ל ששאלוהו על ענין פרה אדומה היכן הוא רמוזה לבוא מזה לעבודת ה' יתברך תמיד, כמו שלימד הבעל שם טוב זלה"ה שכל המצוות הם נצחיות בשכל, אף שבפועל הם בזמן ובמעשה, מכל מקום בשכל הם תמיד נצחיים.**

והשיב הבעל שם טוב זלה"ה שזהו ענין הגבהות, שמטהרת הטומאה הרחוקים מה' יתברך, ומטמא את הטוהרים שנתקרבו כבר לה' יתברך, שח"ו אם יתערב בהם גבהות יתועב לפני ה'."

לאחר מכן מקדשים את האפר במים חיים שהם הדרגה הגבוהה ביותר של מים טהורים שלא נפרדו עדיין משורשם, והמים הללו מטהרים את האדם ומחברים אותו לשורשו האלוקי (ראה שם משמואל פרשת פרה תרע"ד).

ובזמנינו - כתבו צדיקי הדורות (ראה עבודת ישראל) (פרשת פרה; אמרי פנחס שער ד אות רכט; שפת אמת פרשת פרה תרל"ט; פרי צדיק פרשת פרה אות ד) **שאנו זוכים לטהר עצמינו ע"י קריאת פרשת פרה כאילו אנו מטהרים עצמינו בפועל במי הפרה.**

ואיתא בספ"ק **בית אהרן** (ליקוטים מהרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע): **"בשבת פרשת פרה אמר, שצריך להאמין שכתם שנטהרים באפר הפרה ממש להקרב הפסח ממש, כמו כן נטהרים בזמן הזה בקריאת פרשת פרה, כל אחד ואחד לפי מדרגתו לאהרן הפסח ולקדושת כל אחד ואחד לפי בחינתו בקדושה."**

קריאת התורה מטהרת אותנו בכמה אופנים, כי יש בסגולת התורה לטהר את האדם כמו שדרשו רבותינו ז"ל על 'זאת חוקת התורה', הן טהרה האדם מפגם ועון ומכל כללון וחטא, והן טהרה וביטול ונקיות מכל הרגשה של ישות והתנשאות ופירוד, וככל שמטהרים עצמינו בעבודת 'סוד מרע' בחודש אדר ובפרשת פרה, כך זוכים להמשיך עלינו יותר הארת 'עשה טוב' בחודש ניסן ובחג הפסח.

הרחבות והוספות ב"אש המועדים" - פורים, ח"ב פ"ה

מה שמעכב את האדם להתהלך בחצרות החיים ולהתרומם במדריגות העבודה והם עסוקים יומם ולילה לפרוש מתאוות הגוף ומשקיעים את העבודה בחלק הזה. זה נכון באופן כללי, בקומה של ה'נפש', של התשוקות והתאוות, אך רוב אנשים מצויים בגלות אחרת, עמוקה ופנימית יותר.

יתכן שיהודי כבר בנה את עצמו בחלק ה'נפש', התשוקה והתאוה שלו היא לדביקות, לסוגיא עמוקה בש"ס, ל'נשמת' ולהבת. הוא אכן לא הצליח למחוק לגמרי את תאות האכילה, כי אף פעם לא יצליח להגיע לכך, וכל זמן שהאדם בריא הריהו מרגיש טעם באכילתו, אבל בכללות הוא לא שקוע בתאוות גופניות, הוא לא חושב כל היום על אכילה, אלא אוכל מתי שצריך וכמה שצריך, ועל דרך זה בשאר ענייני הגשמיות.

הוא גם בנה את עצמו בחלק ה'רוח' שהוא קומת המידות והרגש שבלב. רגשותיו פתוחים אל ה', הוא פותח את פנימיות נפשו בתפילות, בשבתות וימים טובים, בתפילות פרטיות עם הבורא ית'. הוא מרגיש שעומד טוב בקומה הזאת, הוא אוהב את ה', ולא רוצה לעבור על רצון ה' כי אינו חפץ להתנתק מחיי החיים.

רוב אנשים מבוגרים אינם שקועים בתאוות העוה"ז, ולא בחטאים ועוונות, כי היצר שלהם כבר אינו בחור, גם אותו כבר לא מעסיק הבלי העוה"ז, והוא לוחם במקום פנימי יותר. היצר הרע גודל יחד עמהם ומשקיע בעיקר במלחמה הפנימית, בקומת ה'נשמה' שבמות, ושם יש רפיון גדול, ואנשים רבים אינם יודעים את טיב המלחמה, מי נלחם נגד מי, לא מדובר במצוות ועבירות שבחלק המעשה, אלא בדברים דקים שבחלק המחשבה, להכיר בביטול העולמות ובאפסיותם, להתעמק בגדלותו יתברך שאין לו סוף ואין לו קץ, אשר המה מצוות תמידיות שאנו צריכים להתעסק בהם כל היום, ובראשם "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" להכיר שיש רק מציאות אחת ויחידה - שהוא מציאות השי"ת, ומלבדו אין שום מציאות, לא מציאות של בריאה ולא מציאות של גבראים.

שריפת הפרה

אך לצורך כך צריך לזכר את המעכב הגדול - הישות והמציאות העצמית, שנובע מתגברות יסוד העפר שבקרבינו, אשר גורם לנו להתהלך בכבידות ולהרגיש 'ש' ויהודי נכבד, ולהגדיל את הגוף הבהמי החפץ בכבודו ויקרו, על פני הנשמה האלוקית אשר כל רצונה להגדיל את כבוד השי"ת בעולם.

ולפעמים מחשיב האדם את עצמו באופן מסויים, כלמדן, כעובד, כמתמיד, וקובע על עצמו סוג מסויים של עבודת ה', וזהו מעכב גדול שאינו נגיש לשאר עבודות ובודק תמיד האם מתאים לו. וצריך לזרוק הכל ולהפקיר עצמו לעבודת ה', לוותר על המעמד והתואר, ולהיות מוכן לכל מה שיביא

נהורא מערייא

לטהר עצמינו עם "פרשת פרה"

שריפת הפרה רומזת על ביעור הרגשת הישות שמצד הנפש הבהמית, שהיא המעכב הגדול ביותר לדביקות הבורא ית'

'ארבע פרשיות' יש בהן מהלך שלוקח ומרומם אותנו מלמטה עד למעלה, כדי שנזכה להגיע לר"ח ניסן - שאז מתחדשים הקרבנות ומתחדשת כל הבריאה - מתוך הכנה נאותה ומתוך טיהור כל חלקי הגוף.

ארבע קומות יש באדם: מעשה, רגש, דביקות המחשבה, ביטול, והם מקבילים לארבעת חלקי הנפש שבאדם: נפש, רוח, נשמה, חיה, הנרמזים בארבע אותיות שם הוי"ה שהוא שורש כל השורשים, וכנגדם תיקנו חכמים ארבע פרשיות: שקלים, זכור, פרה, החודש.

ב'שבת שקלים' התחלנו להתקדש בחלק ה'מעשה' [נפש], לאחר מכן ב'שבת זכור' מתקדש חלק ה'רגש' שבלב [רוח], ונכנסים לעבודת הפורים שהוא כנגד נקודת האמצע בין אותיות י"ה [שקלים וזכור] לאותיות ו"ה [פרה והחודש], אשר שם ביקש עמלק להפריד שלא יהא השם שלם, וכעת עולים לחלק ה'מחשבה' [נשמה], לטהר המחשבה על ידי קריאת פרשת פרה המטהרת אותנו מכל הדברים המעכבים אותנו מדביקות הבורא ית'.

פרשת פרה - קומת המחשבה

לאחר שאנו רוקדים ושמים בימי הפורים עם נקודת עצם היהודי שבתוכינו, ומוחים את שמו של עמלק, ומתחברים בקשר רגשי בל ניתק עם בוראינו בתוך המידות שבלב, מתוך ידיעה הרגשה ששום פגם ושום חטא לא יוכל לככות את האהבה, מתקדמים הלאה לקומה נוספת - 'שבת פרה', בה אנו מתחילים לעבוד על קשר פנימי יותר בחלק המחשבה, הנרמז באות ה' ראשונה של שם הוי"ה שכנגד דרגת 'בינה' הנקראת 'נשמה'.

הביטול של 'בינה' הוא כעין דביקות העבד במלכו והתלמיד ברבו, עד שאינו מרגיש את מציאותו ואת ישותו, ורק מציאותו של המלך או של הצדיק קיימת אצלו.

ההנמשל הוא לענין הדביקות המוחלטת בהשי"ת, שלא להרגיש את מציאותינו, ולהיות עסוקים לא רק במעשה, ולא רק בלב, אלא גם במחשבה, ולעבוד בהם את הבורא יתברך. ובכל פרט ופרט, הן בעסק הרוחני והן בעסק הגשמי, נזכור את השי"ת ונכוין להתדבק בו ית'.

עיקר המעכב - הרגשת המציאות

אנשים טועים וחושבים שתאוות העולם הגשמיות, זה

האש והמדורה

זה אם הוא מחובר לטהור יש לו תקומה להיות לו עליה על ידי הצדיק, כי כל המחובר לטהור טהור, וכו', כי כן הוא כח הצדיק לתת טעם בתורה ומצוות שלו להרימם למעלה. כמו ששמענו מאת הרב הצדיק המנוח מהו' חייקא המדורא זלה"ה, שהיה עוסק בתעניות וסיוגופים כמה פעמים משבת לשבת, והיה נעור אלף לילות לעסוק בתורה, ועם כל זה לא הרגיש בנפשו תיקון השלימות, עד אשר בא אל הרב הקדוש המגיד מוה"ד ב ממעזריטש זלה"ה, ותיכף נגמר תיקונו הראוי, כי הטעם שנתן הצדיק בעבודתו הוא העיקר כנ"ל. ובמקום אחר כתב (פרשת בחוקות'): "הרב הקדוש ר' חייקא המדורא ז"ל, אשר לגודל הסיגופים אשר עשה לנפשו והתמדת הלימוד לנדד שינה מעיניו, עם כל זה לא מצא מרגוע לנפשו עד אשר זכה לבוא אל הרה"ק סבא קדישא מוהר"ד בער ממעזריטש זלה"ה, אז נגמר תיקונו".

הצטרפותו של רבי חיים חייקא למחנה החסידות, עוררה כנגדו התנגדות עזה ביותר. ה"חרם" השני נגד החסידים שיצא בשנת תקמ"א, שהיה תקיף מן הראשון שיצא בשנת תקל"ג, היה מכוון בעיקר נגדו, ובקשו אנשי עירו לגרשו משם בבושת פנים. אולם לא עלתה הדבר בידם, והוא נותר להתגורר באמדור, השוכנת בין ווילנא ובין בריסק, כשהוא מקרב רבים תחת כנפי החסידות, ומבין תלמידיו נמנו גם גדולי וחכמי הסביבה.

ואכן, אותה מנורה מוכנה שהדליק המגיד ממעזריטש, אכן נדלקה בכל עוז עד שהיתה שלהבת עולה מאליה, עד שחיממה את כל הסביבה כולה. בעבודה נשגבה, מתוך קדושה מופלאה ויראה עילאה, עבד רבי חיים חייקא את קונו. וכך כותב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא בספרו "היכל הברכה" (פר' כי תשא), מה ששמע מפי דודו ורבו שר בית הזוהר רבי צבי הירש מזידיטשוב, ברמז הכתוב (ויקרא יג, מ) "ואיש כי ימרט ראשו וגו' טהור הוא" זלה"ק: "ואיש כי ימרט ראשו - שנפלו לו כל שערות ראשו מחמת יראה ופחד השי"ת, בודאי טהור הוא, כי הוא מדרגה גדולה, לא יזכה בזה אלא מופלג בקדושה ובטהרה, כמו שהיה לר' חייקא המדורי".

ומפורש יותר כתב בספרו "נתיבי מצוותיך" (נתיב אמונה שביל ג אות כו): "...שיש במדרש (ויקרא רבה כד, ד) שעל ידי פחד גדול נמרטין השערות, כמובא שם על אחד שהיו קורין אותו מרוטה. ויש צדיק כמו רבי חייקא המדורא זצ"ל, שנפלו כל שערות ראשו מפחד השי"ת, ובוודאי הוא במדרגה גדולה".

ואם בכל עת ובכל שעה כן, על אחת כמה וכמה עת עמד לפני קונו בשעת התפילה, היה הופך לאש להבה, וכפי שמסופר בספר "אבקת רוכלים", כי פעם נפל מתעלף בשעה שקרא קריאת שמע שעל המיטה ואמר את הפסוק "בדרך אפקיד רוחי פדית אותי ה' קל אמת". משחקיצו אותו נשא משלו ואמר בעגונות חן: "מלך גדול אחד ציווה שכל בני המדינה יביאו את רכושם להניחם באוצרות המלך. בין הבאים היה גם עני אחד שהביא את רכשו בצרור קטן ודל. בראותו את הרכוש הרב שהביאו אחרים כל עשירי המדינה ושירי המלך, פרץ בכבי תמרורים ונתעלף..."

אכן, זוכה לדברים הרבה.

לרגל הילולת הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור ז"ע - כ"ג אדר

היה זה כאשר באחד ממסעות קדשו של רבי אהרן הגדול בתוככי ארץ ליטא, נקלע לאמדור. הוא נכנס לבית המדרש וראה תלמידי חכמים המתנצחים בפלפולא דאורייתא, ניגש אפוא ושאלם: "במה אתם עוסקים?", ענו ואמרו: "בתורה לשמה". נענה רבי אהרן הגדול: "הרי אמרו חז"ל בפרקי אבות (ו, א) 'כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה', ואם אכן הנכם לומדים במדרגה שכזו, היכן הם איפוא הדברים הרבה?..."

הדבר יצא מפי הצדיק והללו כבר הבינו כי מאנשי 'כת החסידים' הוא.

הם בקשו לנזוף בו, אך הוא נשא רגליו וברח משם.

רק אחד היה רבי חיים חייקא שרדף אחריו בכל נשמתו. רבי אהרן כבר עלה על העגלה, אך רבי חיים חייקא לא הרפה ממנו והתחנן לו שיעצור את העגלה, ציווה רבי אהרן על העגלון להמשיך בנסיעה, אלא שהבחין כי רבי חיים חייקא ממשיך בריצתו עד כלות הנפש, ולא היתה לו ברירה אלא לעצור את העגלה ולהעלותו אליה. לאחר שנרגעו נשימותיו שאל רבי חיים חייקא את רבי אהרן הגדול: "למדנו רבינו, כיצד באמת אפשר להשיג את הדברים הרבה?".

"בוא נא עמדי למעזריטש, שם תלמד כיצד להגיע למדרגה זו", ענה לו רבי אהרן.

ולא עברו ימים אחדים עד שדרכו רגלי רבי חייקא על אדמת הקודש מעזריטש.

באהבה רבה קיבלו המגיד הקדוש, כשהוא פונה לרבי אהרן הגדול והבאת מנורת זהב מלאה בשמן שרק צריך להדליקה..."

לפי גירסא אחרת התבטא כן המגיד עוד בטרם בוא רבי חיים חייקא באמדורא: "באמדורא קיימת מנורה אשר כבר מלאה בשמן זית ואף הפתילות תחובות בה, ואינה חסרה כי אם את הקיסם להדליקה".

לימים יעלה הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדאמסק עלי ספרו הק' תפארת שלמה (פרשת צו) את הדברים האלה: "גודל מעלת ודיבוק חכמים וצדיקי הדור, כל המסתופף בעפר רגליהם, אף כי הוא אינו במדרגה הנכונה, עם כל

כ"ג אדר תקמ"ז - יומיים לאחר שכבה מאור הגולה, בעלות מרן הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק - בטהרה השמימה, ביום כ"א אדר תקמ"ז, כבה נר נוסף בעולם החסידות, בפטירתו של רעו ועמיתו הרה"ק רבי חיים חייקא לעווין מאמדורא, מבני היכלא קדישא דמרן המגיד הרבי רבי בער ממעזריטש.

מועטים הם הפרטים הידועים על תולדות חייו של אותו צדיק, וכמו כותב נכדו בהקדמה לספרו הק' "חיים וחסד": 'אבותיו מכמה דורות היו כולם קדושי עליון צדיקים נסתרים. והצדיק הקדוש הזה היה נסתר כמה שנים, עד שגילה ופרסם אותו לרבים רבו המגיד הגדול והקדוש. ואבי המחבר הק' היה הרה"צ רבי שמואל זצ"ל, והיה מכמה דורות שמותם הק' הלכו כסדר - כשם המחבר הק' ושם אביו זצלה"ה. אמנם זאת ידוע, כי בשנת תקכ"ח כבר ישב באמדורא, שכן שמו נזכר בין חברי ה"חברא קדישא" בשנה זו.

בצעירותו כבר נודע לגאון מופלא בתורה, בה עסק בהתמדה כחשיכה כאורה, מתוך יגיעה, ומתוך דחק של צומות משבת לשבת וסיגופים שוברי גוף ונפש, שקיבל על עצמו. בימים ההם נמנה על תלמידיו של הגאון הקדוש רבי אליהו מווילנא, ולימים נתקרב לחסידות על ידי הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין, שהביאו למעזריטש.

ממלכת אש החסידות
סניף ירושלים: רחוב יפו 100, תל אביב
לפינות: 02-502-65-58

סדר ההשתלשלות

על פי ביאורי החסידות

פרק כא

סוד הארת ה'חלל הפנוי' עם 'קו' של אור אין סוף - על פי דרכי העבודה

(שם לא, כה) 'חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחילים לה', ומה כתיב אחריו 'לדוד משיכיל אשרי נשוי פשע', דוד שקוה לי עניתיו. אמר דוד מתוך הקווי (שם ס, ב) 'זיט אלי וישמע שועתי'.

'ואמר ביום ההוא, הנה אלקינו זה, קוינו לו ווישענו' (ישעיה כה, ט).

ההבדל בין עיגול לקו

וכתב בספה"ק פרי צדיק (חנוכה אות ז') שאצל העיגול מתחבר התחילה עם הסוף, אבל הקו נמשך ומתארך בלי לראות את סופו, וזהו ענין הקיווי, וז"ל: עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כו', והיינו, כי בהעגול מגיע דייקא הסוף להתחבר עם הראש. ועל זה אמר יעקב אבינו ע"ה על דן 'לישועתך קויתי ה' דאיתא (בבראשית רבה) שהיה רואה שמשון וסבור שהוא יהיה משיח וכיון שראה אותו מת אמר לישועתך וגו', והיינו שקויה על הישועה שלעתידי לבוא שאז יהיה המחול בהתגלות בחינת העיגולים. וגם אז יהיה שריה מדן דומין למיתי בהדי משיחא דאפרים כמו שאמרו בזהר הקדוש (בלק קצד): וזה מורה, כי כאשר באים לתחתית המדרגה יש קיווי להושע ולהגיע דוקא על ידי זה לראש הישועה. עכ"ל.

כעין זה מצינו בספה"ק זרע קודש (פר' פנחס) שכתב בזה"ל: כי בירור ניצוצי קדושה [הם] מעומק מאוד, והימים הללו שהם בעומק, כי נפלה בתולת ישראל' (עמוס ה, ב), וצריכים שם לברר הניצוצי קדושה, כי כל הגלות שהיה בין המצרים, הכל הוא לברר ניצוצי קדושה, ועל דרך (הושע ב, כה) 'זוערתה לי בארץ', וכל דבר קדושה שהוא בעומק מאוד, הוא הכל על דרך נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, שכל דבר שהוא בעומק וסוף, שם גם כן הראשית. עכ"ל.

להאיר את הקו בתוך החלל החשוך

בכל פעם שהאדם מוצא את עצמו במצב של 'חלל' ריק של חושך והעדר, בעת צרה וצוקה ובעת מכאוב בכל נושא גשמי ורוחני, יש כאן 'חלל פנוי' שמשתוקק לאור, ועבודת האדם להאיר את החלל החשוך עם הארה אלוקית.

הבורא ית' יצר את החלל הריקני הזה, כאילו הבורא ית' לא נמצא שם, כאילו נמצא שם רק אור של 'גבול' וטבע, כדי שאנו נמלא את החלל עם אור ה'קו' של אור אין סוף, על ידי 'תקוה' ועל ידי אמונה שהכל נעשה ע"י הקב"ה עצמו והעולם מתנהג ע"י אור 'בלי גבול' מעל הטבע, ובעיקר - על ידי שנאמין שבוודאי הכל לטובה, והרע עצמו היא טובה גדולה מאוד. זו היא עבודתינו בהאי עלמא דחשוכא, לאפכא חשוכא לנהורא.

וכתב הפרי הארץ' (פר' מקץ) כי כל זמן שהיה מאמין בה' על פי השגת שכלו ומבין את גדלות ה' ואת טובו וחסדו ית', הוא דבוק בהש"ת באופן מוגבל בלבד, אך כאשר יש חלילה מקרה של 'הסתר פנים' ונופל עליו אימה וחשיכה גדולה, ולא נראה לו שום אופן איך להמתיק הדין ואיך למצוא נקודה של אור בתוך הצרה הזאת, ובכל זאת הוא מתחזק ומאמין ב'אמונה פשוטה' למעלה מהשגת השכל שהכל לטובה ממש, ואין רע יורד מלמעלה, ואין מציאות של הסתר, אזי הוא גורם להמשיך בזה 'אור אין סוף' בתוך החלל הפנוי וזוכה להתדבק ב'אור אין סוף' שלמעלה מההשגת השכל.

כי האמונה הפשוטה שיש בנשמת ישראל להאמין בדבר המושלל על פי השכל, שורשה באור אין סוף שמשם מחצב נשמת ישראל, ועל ידי שהוא מאיר את המצב החשוך שלו עם האמונה פשוטה, הוא זוכה להמשיך 'קו' של אור אין סוף באמצעות התקוה הגדולה והאמונה הפשוטה.

שערים לעבודת הבורא מתוך העמקה בספרי חסידות

איש העבודה

מאוצרותיו של מוה"ר יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א ממספיעי "אש החסידות"

המציאות הראשונה של הבריאה היא 'חלל פנוי', שסילק כביכול המאציל העליון את האור אין סוף מתוכו, ואז חזר והמשיך 'קו' דק של אור אין סוף החוזר ונמשך לתוך החלל, ומכך התחילה השתלשלות העולמות.

בספרי החסידות אנו מוצאים משלים עמוקים בענין החלל והקו לענין דרכי העבודה בפועל, וכפי שיתבאר לפנינו.

קו - מלשון תקוה

התכלית והתשוקה והמטרה כאן בעולם - היא להתדבק ב'אור אין סוף' ב'ה, אשר זהו תכלית כל התורה והמצוות ותכלית בריאת העולמות ותכלית כל ירדיתנו לעוה"ז.

אלא שלא שייך להגיע אל האור אין סוף, כי הוא בלי גבול ומידה ובלו שום הגדרה, והרי מחשבת האדם פועלת רק לפי הגדרות, והרגשת הלב פועלת לפי המידות, וא"כ לא שייך להגיע אל תכלית הדביקות האלוקית הנעלמת מכל חי.

אך יש דרך אחת איך להגיע אל ה'אור אין סוף' עצמו כביכול, והוא על ידי ה'קו' שבתוך החלל הפנוי.

לפעמים מעמיד הקב"ה את האדם בתוך מצב של חשכות שאינו מצליח לגלות בו שום נקודה של אור. זהו סילוק מוחלט, בבחינת 'חלל פנוי' שהאדם מוצא את עצמו בתוך תוקף האפילה.

אבל יהודי אינו מתייאש גם כאשר חרב מונחת על צווארו. הוא מקווה תמיד אל בוראו ויושיענו אפילו לאחר שכבר עברו שנים הרבה ואפילו אין לכך שום הגיון על פי הגבלות השכל, כי בתוך כל יהודי יש נשמה אלוקית הנמשכת מן האור אין סוף וגורמת לו להתדבק בבוראו גם כאשר על פי כללי ה'סוף' אינם נותנים לו שום תקוה.

'קוה' אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', תקוה היא אפילו מאה ואפילו אלף פעמים, בלי שום גבול. וכאן - במקום התקוה - הוא המקום היחיד שאפשר להגיע אל האור האלוקי האין סוף ב'ה בלי שום אמצעי, כי 'תקוה' היא מלשון 'קו' שאינו מסתיים לעולם.

זהו אותו 'קו' של אור אין סוף היווד ומתגלה בתוך ה'חלל הפנוי' ומתוך כך יש אפשרות אל הנאצלים להתדבק באור אין סוף מתוך תקוה אין-סופית.

התקוה היא ללא סוף וגבול

לפעמים יש לאדם צרה אך יודע שבשלב מסויים יגיע הישועה, הוא ממתין בסבלנות לישועתו, אך המתנתו אינה בגדר 'תקוה' אלא בגדר 'המתנה'. כי הישועה כבר כאן, והכל שאלה של זמן אימתי תבוא ישועתו.

אבל כשאומרים לאדם שישועתו מובטחת, אך אי אפשר לדעת אימתי זה יגיע, יתכן היום, יתכן מחר, ויתכן עוד אלפי שנים, ולא רק זה, עדיין לא הוחלט אימתי תגיע ישועתו, כאן מתגלה ה'תקוה', כמו שפירש הרמח"ל (דרוש בענין הקיווי) ששורש 'תקוה' הוא 'קו', כמו קו שאי אפשר לראות היכן נפסק, ובכל זאת מתחזקים בצפייה עצומה, בבחינת 'ש' תקוה לאחריתך'.

ומבואר בספרים ענין ה'קו' שאינו קו גשמי אלא מהות רוחנית. דהנה תכלית בריאת העולם הוא שיהא צמצום ובה נגרם חסרון לכל הדברים הנמצאים בעולם, וכיון שאין להם שלימות, מצפה כל אחד ומקווה לישועתו, וקיווי זה הוא שמצפה שיתלכץ הצמצום ויחזור ויתגלה שלימות האין סוף. ולכן כאשר האדם מקווה לישועה מתגלה אליו קו אין סוף עצמו כביכול ללא אמצעי, כי 'קו' מלשון קיווי, כמו הקו שיש בו אורך, ואינו יכול לשער אימתי יסתיים, ומצפה אל הסיים.

ונמצא שהדבר היחיד שמביא אל האין סוף הוא התקוה כשאנו יודע מתי הסוף ובכל זאת מתעצם לקוות ולהמתין לישועתו יתברך שמו ויתעלה.

וזה לשון הרמח"ל: 'לישועתך קויתי' - ראשית הבריאה בתקוה, שכל התחנות מצפים לשפעת עליונים על ידי תפילה או שיר. כתיב, 'בראשית ברא אלקים', אין ראשית אלא תקוה. אין הצמצום עשוי כי אם לצפות שיכנס בו קו אין סוף ב'ה, וזה 'קו' לשון קיווי ותשוקה. בא וראה, כל הבריות נבראו בלא שלימות, שנאמר, (בראשית ב, ג) 'אשר ברא אלקים לעשות' - שיעשו אחר כך בהמשכם השפע לשלימותם, או במעשים טובים או בתפלה או בשיר... וכל המקוה, תפילתו עולה בלי אמצעי, לא על ידי מלאך, אלא, 'לישועתך' דייקא, כמו שמדבר לנוכח, לא על ידי שליח, כי הוא קו הבוקע ונוקב ועולה עד ה' ממש... המקוה אפילו נכנס בגהינם יוצא ממנו.

אין גאולה אלא מתוך התקוה שבגלות

ולא רק תקוה על גאולה פרטית, אלא גם התקוה הגדולה על הגאולה הכללית כי קץ הפלאות חתומה ונעלמת כדאיתא (סנהדרין צט) 'יום נקם בלב' אמר רבי יוחנן: ללבי גיליתי, לפומי לא גליתי. ולכן דוקא ההמתנה הזאת שאיש אינו יכול לשער לעצמו כמה זה עוד תארך, מזכה אותנו להאחז ב'תקוה' האין סופית, ללא שום מושג מתי תפסק התקוה הזאת, ובכך אנו מכשירים את המקום אל נקודת 'האין סוף' שהוא ענין הגאולה העתידה.

וכתב הרמח"ל: וזה סוף התיקון - מגודל תקות כל ישראל באורך הגלות ובוטחים באמונה שיגאלו. וסוף התקוה, (זכריה ג, ט) 'ומשתי את עון הארץ', וזה, (בראשית מט, יח) 'לישועתך קויתי'. כי זהו כבוד המלך שבוטחים בו. בא חבקוק והעמידה על אחת - אמונה - תקוה. ע"כ.

ומכאן אנו רואים שבכדי שנזכה להגיע אל הגילוי של 'עין לא ראתה אלקים זולתך' (ישעיה סד, ג) לעתיד לבוא, אין שום דרך אלא באמצעות הגלות שאין אנו יודעים מתי קץ הפלאות ובכל זאת מתחזקים אלפי שנים בתקות נצח, ובה נגרם שלימות התיקון.

ועל דרך זה כתב החת"ס (דרוש לפסח דף גנח) דהנה איתא ברמב"ם (הל' עבדים פ"א ה"ו) דאסור לומר לעבד עברי 'עודר תחת הגפנים עד שאבוא', מפני שזהו עבודה שאין לה קצבה, אבל מותר לומר לו עודר שעה או אפילו כמה שעות, רק שיתן לו קצבה, שלא תהיה תוחלת ממושכת מחלה לב. ושמה נאסר משום דכתיב (ויקרא כה, נה) 'כי לי בני ישראל עבדים', ודרשו ז"ל 'עבדי הם ואינם עבדים לעבדים', ולכן אין מהראוי שנעבוד איש ברעהו מאומה בעבודה המיוחדת לעבודת בוראינו, כי זה כל פרי מעללינו שאנו יושבים ומצפים ישועת ה', ואין אנו יודעים עד מתי קץ הפלאות, וגם שכר המיועד לעולם הבא איכותו ומהותו ותוארו, ומ"מ אנחנו מאמינים ובוטחים בשמו הגדול. ע"כ.

ומדברי החת"ס עולה כי העבודה בדבר שאין לו סוף ואין לו קצבה - מיוחדת רק לעבודת הבורא ית' שאין לו סוף, ודווקא ע"י עבודה כזו של תקוה בלי סוף בתוך אריכות הגלות - תביא את משיח שיגלה בעולם את האור האין סוף.

וראה ילקוט שמעוני (תהלים רמז תשל) אין ביד ישראל אלא הקווי, כדאי הן לגאולה בשכר הקווי, וכן הוא אומר (איכה ג, כה) 'טוב ה' לקווי', ואומר (זכריה ט, יב) 'שובו לבצרון אסירי התקוה', שמה תאמר 'עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו' תלמוד לומר 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' (תהלים כז, ד). קויתם ולא נושעתם, קו ושובו וקו, וא"ת עד מתי נקוה כתיב (שם קלא, ג) 'חלל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם', ואומר

שאלת השבוע

הנה מתקרבת לפנינו "שבת פרה" וברצוני שתעניקו לי נקודה אחת לעבודת ה' מתוך אוצר ספריהם של צדיקי הדורות תלמידי הבעש"ט הקדוש.

שואר"ן ודורש"ן בחסידות

רב שיח בעבודת ה'

לטמא טהורים ואחר כך לטהר טמאים". עד כאן דברי רבי חיים חייקא, תלמידו הגדול של המגיד.

בדברים אלו מדריכה אותו תורת החסידות כיצד להתייחס לכל תשוקה שהיא, כל מחשבה וכל משיכה שמתעוררת בלבו של אדם. בראשונה - לא ליפול ברוחו מנפילת המחשבה או התשוקה. גם אם הוא בוש מעצמו שיש לו בכלל מחשבה כזאת ושמתעוררת בלבו תאוה כזאת. כי נפילת המחשבה בקרב אנה מורה בדווקא על היותו בדרגה נמוכה, שכן "ישראל מעורבים זה בזה", כל ישראל הם מציאות אחת והמחשבות שטים ונוסעים להם מאיש לרעהו עד שיבוא האיש החכם ויגביה אותם.

וכמאמר הבעש"ט הק' על הפסוק (ויקרא כ, כא) ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא, שהמקור של התאוות הגרועות ביותר (כמו תאוה נמוכה ושפילה של אדם ליקח את אחותו שאפילו היצר הרע אינו מעוררו לזה, ומן ההכרח שהיא קליפה נוראה) גם היא ממידת החסד העליונה, ורק שהאדם נתערב ואינו יודע לכונן כראוי את המחשבה שבו למקום הנכון.

וכמאמר בר קפרא לרבי יהודה הנשיא (גדרים נא, א) על הפסוק "תועבה" שהכתוב מכנה לעריות "אמר רחמנא תועבה תועה אתה בה לכסא אחרינא", נמצא שכל תאוה אינה אלא טעות שהאדם תועה ומתערב בה - "תעיתי כשה אובד".

ושמעתי מאמור"ר הגה"צ רבי פישל וינגרטן זצ"ל שאומר בעומק דברי רבינו הבעל שם טוב הקדוש, שהתורה מעוררת ומחזקת את האדם שמחשבות רעות נפלו בקרבו ואומרת לו - אל יפול רוחך בקרבך - כי לא רחוק אתה, אלא קרוב אתה! קרוב אתה אל מידת החסד - רק החלף את מחשבתך הרעה במחשבה הטובה, אבל לא רע אתה, אלא מעורב במחשבותיך.

פרק ג':

סיכום הדברים הלכה למעשה

ואם כן עבודתו של האיש החכם אחת היא: לעורר את קודש בקרבו על ידי כח המחשבה כשהיא בטהרתה - כח החכמה - שהוא כח עצום ונורא, כך שביכולתו להרים אדם מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, ולהפוך רשע לצדיק, וזאת על ידי שיתבונן תמיד בקרבו גדלות הבורא ית', מציאותו יתברך הנמצאת בכל מקום וזמן בלי שום הבדל וחילוק, ועל ידי זה להרגיש קרבת אלוקים, בכל הדרכים שנתנה לנו התורה, בתפילה ברשפי אש ובמצוות המזכירים לבו ונשמתו של האדם, ובעיקר הנוגע לעניינינו - להתדבק בלימוד התורה"ק מתוך השתוקקות להתדבק בשכל החכמה של התורה, בשכל של אביי ורבא, ועל ידי זה לזכות לחכמתו של שלמה המלך עליו השלום - לברר טוב מרע.

זאת היא ההכנה ליציאת מצרים, שמתחילה החל משלושים יום קודם חג כבר מתחילה יציאת מצרים כמו שגילה החיד"א ז"ל "שכל יום ויום מימים אלו נמשכת גאולת מצרים, וכמו שפירש את מאמרם ז"ל "בניסן הם עתידים ליגאל", כלומר כל יום ויום מהימים עד פסח שאז נשלמת היציאה ממצרים.

ונמצא שבימים אלו מתחילה העבודה להתדבק באור החכמה, ובעיקר להפריד טוב מרע, ולבטל את הערוב של הטוב ברע, וכלשון רש"י על דברי החכמה האלוקית של שלמה המלך: "ולדעת רשע כסל - לעמוד על סוף דעתה של מצותה וסכלות הוללות מעורבב ומשועמם שבה". זהו כוחה של החכמה, לברר טוב מרע וכלשון הזה"ק "במחשבה איתברר כולא".

ליפול גם בהקשר אחר לגמרי, וניתן לפושטו ממנו ולהחזירו למקום הנכון - שהוא דביקות השם יתברך.

לדוגמא ומשל נביא את עבודת האכילה. דרכה של האכילה שהיא מביאה לתשוקה לאדם הרעב לאוכל שהוא מהרהר וחושב אחריה. אבל התוכן הפנימי של האכילה היא התשוקה של אדם לקבל חיות, לקבל אנרגיה, להוסיף כח. כאשר התאוה באה אל האדם האוכל, הוא מפריד בין הדברים: בין התאוה, לבין האוכל. הוא מבין שבאותה שעה שורה בנפשו תשוקה לקבל חיות חדשה, והיא מחבר את התאוה הזאת אל התשוקה האמיתית מצד ספירת החכמה - התשוקה לקבל חיות חדשה, ממקור החיים והחיות - הקדוש ברוך הוא.

רבינו המגיד מוסיף במאמר שהובא לעיל, ומסביר שלפעמים מדובר במדריגות תחתונות מאוד, שאליהם נמשך האדם אע"פ שרצונו לעשות רצון הבורא, כגון תאוות איסור. ובמקום להתרעם ולקעוס על עצמו, יכול הוא להתרומם ולהתעלות, כשהוא מבין שמשמים הביאו אותו למצב כזה כדי שיוכל להתעלות ולהעלות איתו את אותם מדריגות תחתונות, כלומר את אותם תאוות, אל תאוות הבורא ית'.

המדובר הוא לא רק כלפי מחשבות רעות, אלא כלפי כל תשוקה ומידה שמתעוררת באדם, כמו למשל בושא, כעס גאוה ופחד, כי כל אחד מהם היא התעוררות של מחשבה מסוימת, ומי שמפריד את המחשבה מהמידה, יכול לעורר בעצמו את הבושה מפני הבורא ית', כעס על הרשעים המחללים שם שמים, גאוה בכך שהוא בן מלך - ישראל אשר בך אתפאר, ופחד מלהתרחק מלפניו ית'.

נמצא שעבודתו התמידית של האדם היא לשאוף להגיע למדריגה של "חכם", ולהרגיל את עצמו תמיד להפריד את הצורה מהחומר, ואז הוא זוכה שכל מחשבה דיבור ומעשה שבאים לידו, מעוררים בו תאוה ותשוקה נוספת לעבודת הבורא ית'.

ובמקום אחר מוסיף המגיד ממעזריטש על דבריו הנ"ל, ומורה לנו, כיצד להתייחס לרעיון או מחשבה הבאה לאדם, כאשר אותה מחשבה משוקעת במקום טובא. עליו להתייחס למחשבה באופן של גדלות, ו"לראות את התמונה בכללותה" ולראות לפניו "שכל בוכה", הלא הם ה"מים התחתונים" הצועקים ובוכים "אנן בעינן למיהוי קמי מלכא!!"

זהו לשון הקדוש: "וזהו ויסעו ממרה ויבואו אלימה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם. מים המרים נקרא השכל שבמדריגות התחתונות. מים התחתונים בוכים אנן בעינן למיהוי קדם מלכא. וזהו כמו במי סוטה שנלקח מקרקע המשכן שנתמשכן בשבירה, ואם לא טמא הוא [נ"א: ואם לא נטמא מחשבתו] נהפך המחשבה זרה אצלו לזרע, שמכחה נתחזק לעבודתו ית', כידוע שבכל דברים רעים יש דבר טוב".

באופן זה כותב גם כן בסה"ק חיים וחסד (עמ' 52) בביאורו על מהותה של פרשת פרה:

"הנה פרה אדומה נקראת המחשבה, ונקרא פרה על שם שהוא פרה ורבה שכליות לאדם, אדומה נקרא על שם האדמימות שהיא בינה שמינה דינין מתעריין.

והנה כמו שפרה אדומה מטמא טהורים ומטהרת טמאים כך המחשבה, כי אמרו ז"ל (שבועות לט, א) ישראל הם ערבים זה בזה, לשון מעורבים, והמחשבה טמאה מאדם שאינו מזוכך נופלת על הצדיק על מחשבתו, וכביכול שמטמא את הצדיק, אך שהצדיק נמשך לשורשו, ועל ידי זה מושך ומעלה עמו את המחשבה, ועל ידי זה יכול להביא טהרה גם לאדם שאינו מזוכך, ויכול להיות לו עלייה על ידי זה, וזהו בתחילה

תשובת הרה"ג רבי יהודה הלוי וינגרטן שליט"א יו"ד מכון "סוד החסידות" ומח"ס "חסידות מפורשת" ועוד

לפנינו נקודת עבודה למעשה בענין פרה אדומה - על פי תורת המגיד ממעזריטש ז"ל, והוא יפרד והיה לשלושה פרקים:

פרק א':

כוחה העז של החכמה, מבית מדרשו של החכם מכל אדם

שלמה המלך אומר לנו בחכמתו (קהלת ז):

(ט) החכמה תעז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר: (כ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא... (כג) כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אֲחַכְמָה והיא רחוקה ממני: (כד) רחוק מה שְׁהָיָה וְעִמָּךְ עִמָּךְ מִי מִצְאָנֹו: (כה) סבוכי אני ולבי לדעת ולתור ובקש חכמה וְחֶשְׁבוֹן וְלִדְעַת רֶשַׁע כֶּסֶל וְהִסְכְּלוֹת הוֹלָלוֹת.

דברים עמוקים אלו מכשוננו של עולם, מרמזים על כך שיש כוח עז וגדול בחכמה, - החכמה תעוז לחכם, שעימה אפשר לשלוט על העיר קטנה - על נפש האדם עם כל כוחותיה, באופן כללי יותר מעשרת השליטים - עשרת הכוחות השולטים בנפש, והמכוונים כנגד עשרת הספירות. כוח נפלא זה מסייע לכל אדם, אשר בהכרח יש בלבו גם תערובת רע כי "אין. אשר יעשה טוב ולא יחטא", באופן שהוא "עמוק עמוק מי מצאנו".

כיצד זוכים לכוח נפלא זה - ומתי הוא מתגלה?

הנה ונתבונן בדבריו הק' של רש"י שם שכתב: "ועוד סבותי - לדעת ולתור ולבקש חכמת פרשת פרה אדומה וחשבון קץ הגאולה. ולדעת רשע כסל - לעמוד על סוף דעתה של מצותה וסכלות הוללות מעורבב ומשועמם שבה".

דברי רש"י מפעימים ומעוררים תמיהה ועיון המחשבה על מה זה השווה הכתוב בן סוד פרה אדומה לסוד הגאולה שבפסוקים הדברים משמע שיש שייכות בין השניים, והא בהא תליא.

פרק ב':

פרה אדומה - סוד בירור המחשבה

וכדי לבאר את הדברים, נבוא בתחילה לבית מדרשו של אור החכמה, המגיד ממעזריטש, כפי שנתבאר בכתביו הקדושים מה היא חכמה נפלאה זו של שלמה המלך:

"וזהו חכמת שלמה שאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. כי הוא היה רוצה לבוא אל החכמה, כי אורייתא מחכמה נפקת, והוא היה חכם והיה רוצה לבוא אל הטעם מדבר זה, כי פרה אדומה מטהרת טמאים ומטמא טהורים. פי', כשראה דבר מגונה היה מעלה אותו אל שורשו. ויש עתים שהוא (נ"א שהיה) בא במדריגת תחתונים אף שהוא אינו רוצה, הוא כדי להוציא משם [ניצוצין], על דרך דרכו של איש לחזור אחר אשה".

ותוכן הדברים הוא מה שנתבאר בריבוי מקומות בספרי המגיד ממעזריטש, כי החכמה היא כוח נפלא ומיוחד שנעלה מכח השכלי הרגיל (ששורשו מ'בינה'). החכמה היא הכוח לראות בכל דבר את ה'שורש', כלומר לראות בכל מחשבה מה היא חלק ה'חכמה' שבו, וכך לבררה ולהעלותה לקדושה.

במילים אחרות: בכל מחשבה ודיבור, יש צורה וחומר. החומר הוא המעשה, שבהקשר אליו נאמרה לאדם הדיבור או נפל במחשבתו איזה רעיון. אבל אותו רעיון עצמו יכול